

تربیت و تعالی انسان

نویسندگان:

حمید آدمین

(دانشجوی دکترای فلسفه تعلیم و تربیت، دانشگاه پیام نور تهران)

علی خالق خواه

(استادیار دانشگاه محقق اردبیلی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی)

مهدی معینی کیا

(استادیار دانشگاه محقق اردبیلی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی)

دکتر عادل زاهد

(دانشیار دانشگاه محقق اردبیلی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی)

عنوان و نام پدیدآور: تربیت و تعالی انسان / نویسندگان حسین آدمیت... [و دیگران].
مشخصات نشر: تهران : آرمان نگار، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۴۸۸ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۰۴-۴۱-۱

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: نویسندگان حسین آدمیت، علی خالق خواه، مهدی معینی کیا، عادل زاهد.

یادداشت: کتابنامه: ص. ۴۸۸-۴۴۳؛ همچنین به صورت زیر نویس.

موضوع: اسلام و آموزش و پرورش

موضوع: اسلام و آموزش و پرورش -- جنبه‌های قرآنی

موضوع: تربیت اخلاقی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام

شناسه خزانه: آدمیت، حسین، ۱۳۶۲ -

رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ ۱۸/۲۳۰/ت/۴ BP۴

رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ ۴/۲۳۰/ت/۴ BP۴

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۰/۷

شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۷۶۰۴۳

تربیت و تعالی انسان

مؤلفین: حسین آدمیت - علی خالق خواه - مهدی معینی کیا - عادل زاهد

ناشر: آرمان نگار

نوبت چاپ: اول - ۹۴

چاپ: نشاط

تیراژ: ۱۰۰۰

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۰۴-۴۱-۱

۲۸۱۲..

۹۵۵/۱۱

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	مقدمه
	فصل اول: ماهیت انسان
۱۴	انسان.....
۲۲	ماهیت انسان.....
۲۴	قرآن کریم و مبدأ آفرینش انسان.....
۲۵	تحلیل حکمت آفرینش انسان.....
۲۹	ابعاد وجودی انسان از دیدگاه اسلام و قرآن.....
۳۶	انسان کامل از دیدگاه فلاسفه و عرفای اسلامی.....
۳۷	- تبیین مفهوم کمال.....
۳۹	- پیشینه اصطلاح انسان کامل.....
۴۰	- انسان کامل از نظر فارابی.....
۴۳	- انسان کامل از دیدگاه تصوف و عرفان.....
۴۵	- انسان کامل از دیدگاه ابن عربی.....

۴۸		- انسان کامل از نظر ملا صدرا
۵۳		- بررسی نظریه انسان کامل به عنوان غایت تربیت
۵۵		تعالی انسان
۶۳		شناخت انسان و شکوفایی استعداد آن
۶۹		راهکارهای تربیت قرآنی در شکوفایی انسان

فصل دوم: تربیت

۹۶		تعریف و مفهوم شناسی و اژ تربیت
۱۰۲		- تربیت در نزد اعصار گذشته
۱۰۳		- تربیت در نگاه اندیشمندان اسلام
۱۰۵		- تربیت در نگاه اندیشمندان غیر مسلمان
۱۰۷		تعریف جامع تربیت
۱۱۹		موضوع تعلیم و تربیت
۱۲۹		مفهوم تربیت در اسلام
۱۳۱		مشخصات تربیت در اسلام
۱۳۳		ارتباط دین و تربیت در اسلام
۱۳۴		ضرورت و اهمیت تربیت
۱۳۸		اهمیت و ضرورت تعلیم و تربیت در قرآن و روایات
۱۴۶		تربیت و شکوفایی استعداد

۱۴۷	 مفهوم شناسی تربیت
۱۵۰	 ابعاد تربیت
۱۶۱	 نقش تربیت در تعالی اخلاق
۱۶۲	 تعریف علم اخلاق
۱۶۸	 آموزش و پرورش و تربیت
۱۷۲	 - آموزش و تربیت در منظر مکتب اسلام
۱۸۰	 - آموزش و تربیت، از دیدگاه امام محمد غزالی
۱۸۳	 کارکرد نظام آموزشی از نظر جامعه‌شناختی
۲۴۱	 ضرورت و اهمیت تربیت فرزند
۲۵۲	 تعریف دین برای کودکان
۲۵۴	 ضرورت تربیت دینی کودکان
۲۵۹	 نقش والدین در تربیت کودکان
۲۶۱	 سن آغاز تربیت دینی
۲۶۲	 ویژگی‌های مربی پرورش دینی کودکان
۲۶۴	 شیوه برنامه‌ریزی زمانی جهت آرایه مفاهیم دینی در مهد کودک
۲۷۰	 ویژگیها و روشهای محتوای دینی مناسب برای کودکان
۲۷۳	 بهره‌گیری از فلسفه در آرایه مفاهیم دینی برای کودکان
۲۷۵	 ارزشیابی از مفاهیم دینی آرایه شده به کودکان
۲۷۹	 درک کودکان و نوجوانان از مفاهیم دینی

فصل سوم: رویکردهای روان شناختی شخصیت و تعالی انسان

۳۴۲	 شخصیت انسان
۳۴۵	 عوامل تکامل دهنده شخصیت انسان
۳۴۹	 رشد اجتماعی کودکان و تعالی شخصیت
۳۸۶	 رویکردهای مکاتب روانشناختی نسبت به شخصیت
۳۸۶	 - مکتب روانکاوی (فروید)
۴۱۰	 - مکتب رفتارگرایی
۴۱۲	 - مکتب رویکرد ع
۴۱۳	 - مکتب رویکرد یادگیری اجتماعی
۴۱۴	 - مکتب صفت گرا
۴۱۶	 - مکتب نو روانکاوی
۴۱۹	 - مکتب انسانگرایی
۴۲۹	 شخصیت سالم از دید روانشناسی
۴۳۱	 انواع شخصیت از دیدگاه روانشناسی
۴۳۳	 دسته بندی اختلالهای شخصیت از دیدگاه روانشناسی
۴۴۳	 منابع

مقدمه

تربیت مفهومی است بی پایان و بی کرانه که تمامی شئون حیات انسانی را در بر می گیرد و همین بی کرانگی و بی نهایی در مفهوم تربیت، موجب اشکال و مانعی بزرگ در تدوین نظام تربیتی است. زیرا نه در محصوره زمان محدود میشود و نه در محصوره مکان. نه در محدوده خانه می گنجد و نه در محدوده مدرسه. فراتر از محیط، وسیع تر از عالم و عریض تر از اعمال و باطن سرشت انسانی است. هر کجا که انسان می تواند در درون خود یا در عالم بیرون، در ملکوت سراغ بگیرد و سربکشد، در آنجا انسان از حضور تربیت در راس خرد ناگزیر است و تجلی تربیت در رفتار اوست که زمینه دستیابی انسان را به تمامی ابعاد هستی و اعماق آن فراهم می نماید. تربیت ریشه در هزاران نسل قبل از تولد هر انسان دارد و بایه تاثیر آن بر هزاران نسل بعد از مرگ انسان نیز ادامه خواهد داشت. چگونگی تربیت در اعتقادات، در سیاست، در اقتصاد، در جنگ، در صلح، در هنر، در ادبیات، در علوم و در روابط انسانها، در جامعه و در رشد و تعالی انسانها، در تکنولوژی، در مدیریت تاثیر مستقیم دارد و نه تنها تربیت در سقوط انسانها و جوامع انسانی نقش تعیین کننده دارد. تربیت بر خصوصی ترین حالات و درونی ترین خاطرات انسانی ناظر است و متقابلاً تمامی عناوین فوق در تشکیل مسائل تربیت سهم دارند. پیچیدگی تربیت آن چنان است که نه تنها به صدها و هزاران عوامل و بیشتر از آن بستگی دارد، بلکه در یک تعمق بیشتر ملاحظه می شود که آنچه که در هستی نقش دارد، در تربیت نیز نقش دارد و حتی آنچه که در هستی وجود دارد در تربیت نقش دارد

تا آنجا که ممکن است تنها یک نگاه به آسمان نقش تعیین کننده‌ای در تربیت و سرنوشت یک انسان داشته باشد.

ارزش تعلیم و تربیت آدمی و زیانهای که بر اثر فقدان یا نقصان آن دامنگیر فرد و جامعه تواند شد، از سونی، و احتمال انحراف آن از مسیر صحیح در مدت نسبتاً طولانی رشد کودک از سوی دیگر، ایجاب می‌کند که فعالیت‌های مربوطه مورد توجه خاص و مداوم قرار گیرد و تدابیر مربوط با اداره و هدایت آن با دور اندیشی و آینده نگری هر چه تمام‌تر اتخاذ شود؛ چه اگر مثلاً وسعت و عظمت موضوع از نظر دور بماند یا هدف غائی تربیت بر کسانی که در جریان آن شرکت مؤثر دارند، پوشیده باشد، چه بسا آنچه در این پیکره و جمله بیش نیست، هدف پنداشته شود و ما را با همه سعی و کوششی که از روی حسن نیت متحمل می‌شویم، از هدف غائی دور سازد. همچنین، چنانچه تصویر کلی جریان تربیت به اندازه کافی روشن نباشد، ارزیابی کمی و کیفی میزان پیشرفت که لازمه حفظ کیفیت و حالت‌های طولانی مدت است، دشوار می‌شود؛ و حال آنکه چگونگی پیشرفت برنامه‌های اجرایی از مدت باید در فواصل کوتاه مورد رسیدگی قرار گیرد، تا اگر در جریان آن نتایج غیر منظره‌ای و احیاناً نامطلوب مشاهده شد، یا اگر نیل به نتایج بهتر توسل به اقدامات جدیدی و ایجاب نمود، با توجه به نیل مقتضیات هر موقعیت مسیر اقدامات تصحیح و در روشها تجدید نظر شود.

آنچه گفته شد، هنوز برای روشن شدن موضوع و آشکار ساختن نکات غامض مسأله کافی نیست. توافق در مورد هدف غائی تربیت و ترسیم تصویر کلی جریان آن، مهم است ولی به تنهایی کارساز نیست. امانوئل کانت معتقد بود که «مسأله تعلیم و تربیت

مهمترین و دشوارترین مسأله مبتلا به انسان است. «باید دید این گفته تا چه حد درست است و دشواری مهم‌ترین مسائل آدمی از کجانشی می‌شود؟»

کانت می‌نویسد: «در بین ابداعات بشر دو تا از بقیه مشکل‌تر است: هنر مملکتداری و حکومت و هنر تعلیم و تربیت.» زیرا پاسخ گفتن به ضرورهائی که به برخی از آنها اشاره شد، براستی دشوار است. بخصوص که تصور نظام تعلیم و تربیت مطلوب و ابداع یا انتخاب روشها و شیوه‌های آموزش و پرورش نیز، همه به وسعت نظر که تاکنون سابقه نداشته نیازمند است. نظام تعلیم و تربیت و مؤسسات و نهادهای مختلفی که برای تغییر وضع نامناسب حوامع بشری تأسیس می‌شود و نیز برنامه‌ها و فعالیت‌های موبوطه باید همواره متوجه تحقق مقاصد مورد نظر باشد و در اجرا از وجود هم‌آهنگی بین همه بخش‌های آن اطمینان کامل حاصل شود. شیوه‌های تربیت و روش‌های تدریس باید با توجه به نتایج مورد انتظار، انتخاب گردد و صحت فرضیه مربوط به سودمندی آن‌ها پیوسته در پرتو نتایجی که بدست می‌آید بررسی شود و عنداللزوم طرز عمل بر اساس محصول این ارزیابیها مورد تجدید نظر قرار گیرد.

در این کتاب برانیم تا مشخص کنیم که سازمانهای آموزشی مدیران و معلمان و کارکنان آموزشی عصر ما در بستر تحولات و تغییرات زمان و الگوپذیری رشد می‌کنند و با همسوئی خود با دگرگونی‌های علمی و محیطی که در آن ایجاد شده‌اند و الگوپذیری مناسب ثبات و بقا و پیشرفت خویش به سوی اهداف آموزشی، اسلامی را تضمین می‌نماید.

رشد و ادامه حیات موفق و انسانی و اسلامی و نیل به اهداف عالیه آموزشی در گرو توجه و مطالعه پیشرفت‌های علمی و آموزشی و سیر درآرا و عقاید بزرگان است که الگوهای

مناسبتی ارائه کرده است. اصولاً دین مبین اسلام، دین الگوهای تربیتی، انسانی و اخلاقی مناسب و کامل می باشد و ما اگر خوب توجه کنیم میبینیم در قصص مختلف کتاب آسمانی مامسلمانان، قرآن، از شخصیت های خوب و بد زیادی سخن به میان آمده تا باعث تذکر و بشارت و نذارت گردد.

در دنیای کنونی و زمانه ی پرتلاطم و پرخطر امروزی تمسک و یاری گرفتن از الگوهای انسانی ارسته و معصوم دین مبین اسلام و در کنار آنان افرادی که بیشتر به شخصیت ممتاز آنان سیه و نزدیک هستند و تفحص و تعمق در آثار کسانی که با اقتباس و الهام از آن بزرگواران مجوعه مان مفیدی از شعر و داستان و مسائل اخلاقی و تربیتی به وجود آورده اند میتوان در مقابله با جو و شیخون فرهنگ های بیگانه و الگوهای انسانی و اخلاقی نامناسب ارائه شده توسط فرهنگ های سلطه جو و زورگودر مقابل آنان ایستادگی نمود و بلکه به ملل و اقوام دیگر نیز اعلام بشیده برای آنان نیز الگوهای مناسب را به نمایش گذاشت و تعریف نمود. لذا خیلی مهم است تا مامسلمانان و ایرانیان بایاری گرفتن از دین و فرهنگ غنی خودمان بتوانیم بایگانگانی که دین سلطه رادرسر می پروراند مقابله کنیم. پس باید هرچه بیشتر بتوانیم با تحقیق، تفحص، جست و جو و پژوهش در متون، آثار و منابع اسلامی، ایرانی و فرهنگی خودمان نکات ناب و ارزش را استخراج و استخراج نماییم و نه تنها خود از آن بهره مند گردیم بلکه الگوهای بی درخت از مشتاقان و اقوام دیگر قرار دهیم و موجبات تربیت و تعالی انسان رو فراهم سازیم.